

De Tijd, 27 maart 2011: Niet verzekeraar is niet aanvaardbaar Aviel Verbruggen

Sinds de ramp in Fukushima zwakken de pleitbezorgers van kernenergie "verwaar- loosbare atoomrisico's" af tot "draagbare atoomrisico's". Dat de verzekerings- wereld, gepokt en gemazeld in het waarden van risico's weigert een omnium- verzekering voor kernenergie aan te bieden, spreekt nochtans boekdelen. Zij verdringt de risico's niet.

De verbeelding schiet tekort bij het schatten en wegen van de impact en de gevolgen van een groot ongeval in de kerncentrale van Doel – in vogelvlucht op 16 kilometer van de stad Antwerpen, met daartussen veel industriële en maritieme activiteiten. De wetenschap bezit niet de kennis en de instrumenten om de technische en de menselijke problemen afdoende het hoofd te bieden. Enkel al de problemen die je je kunt voorstellen, zijn onbeheersbaar en iedere poging tot verder begrijpen eindigt met: "Dit *mag* niet gebeuren". Pleitbezorgers van kernenergie vervormen dat tot 'dit *kan* niet gebeuren', maar dat strookt niet met de werkelijkheid. Verdringing en ontkenning van de risico's door de exploitanten en adepten van atoomenergie hebben kwalijke gevolgen. Ze zijn niet voorbereid op catastrofes wat de gevolgen verergert. Het verloop van de ramp in Fukushima toont nogmaals een ondermaatse voorbereiding. Bovendien werd kostbare tijd verspild door verdringing en ontkenning. Bij een kernramp telt iedere seconde. TEPCO, de exploitant van de kerncentrale, heeft uren en dagen geklungeld, niet onmiddellijk bijstand van Franse robots gezocht, geen "alles kan gebeuren" beschouwing opgemaakt, en ga zo maar door. Yukiya Amano, het hoofd van het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA) en bekend handelsreiziger voor de atoomlobby, etaleert een verbijsterend lichtzinnige houding. Het publiek wordt in het ongewisse gelaten door het verzwijgen van feiten, verdoezeling en eufemistisch taalgebruik. Sinds 1975 volgt het IEA (Internationaal Energie Agentschap) de mondiale energiesituatie. IEA is de wegbereider en vertolker van het foute energiebeleid van steeds hoger aanbod en hoger gebruik. Pas de laatste jaren vallen de schillen van de ogen omdat de klimaatverandering dreigt. Meer efficiëntie en hernieuwbare energie moeten de wacht van de fossiele brandstoffen aflossen. Maar tot dusver blijft ook atoomenergie in de IEA scenario's staan.

KROMME REDENERINGEN Merkwaardig zijn de kromme redeneringen om kernenergie te verdedigen:

"Voortgezette technologische ontwikkeling (GEN IV) en demonstratieprogramma's zouden kunnen helpen bij het overwinnen van de belemmeringen die de atoomenergie ondervindt, van welke de belangrijkste is de publieke aanvaarding". Gevolgd door: *"Publieke aanvaardingsproblemen ten opzichte van de verspreiding van atoomwapens, afvalbeheer en veiligheidsproblemen".* Of in IEA termen: het is niet de nucleaire sector die als opdracht heeft om problemen te voorkomen en op te lossen, maar het is het publiek dat moet leren de problemen te aanvaarden. Dat is de wereld op zijn kop en het is in tegenspraak met alle basisbeginselen van wettelijk en ethisch handelen.

Om een maatschappelijk verantwoorde houding ten aanzien van complexe, onzekere en onomkeerbare ontwikkelingen te vinden, geldt als leidraad het voorzorgsprincipe van de Verenigde Naties: *"Wanneer er risico's bestaan op ernstige en onomkeerbare schade, kan een tekort aan een volledige wetenschappelijke zekerheid niet worden ingeroepen als een reden voor het uitstellen van maatregelen voor het anticiperen, voorkomen en minimaliseren van de oorzaak".* Geen land of privémaatschappij kan het recht opeisen om acties te ondernemen of weigeren om maatregelen te nemen wanneer dat leidt tot het in gevaar brengen van andermans leven, gezondheid of veiligheid. Het

voorzorgsprincipe dwingt dus tot de uitfasering van atoomenergie, hoe sneller hoe beter, en a fortiori tot geen verdere uitgaven voor nieuwe atoomenergie. Tot de atoomenergie volledig is opgekuist, kunnen de regeringen het principe "de vervuiler betaalt" toepassen op de atoomsector, door alle subsidies aan de kerntechnologie, ook die voor onderzoek en ontwikkeling, onmiddellijk stop te zetten. En wie nog nucleaire activiteiten onderneemt, moet voldoende garantie stellen of geld voor een publieke bestemming op voorhand storten om de volledige schadekosten van de effecten van hun ondernemingen te kunnen betalen, ook als onvoorziene en onomkeerbare risico's zich manifesteren.

OMNIUM Hoe 'een publieke bestemming' van fondsen over tientallen tot honderden jaren garanderen? Zeker niet door het geld aan de atoomlobby toe te vertrouwen zoals bij SYNATOM, de spaarpot voor het kernafvalbeheer. Maar geld op de staats- begroting is ook niet veilig voor gretige handen. Hoe kan de atoomlobby worden onderworpen aan het garanderen van zekerheden?

We doen het best een beroep op de mondiale verzekeringsmaatschappijen. Sinds eeuwen waarderen die experts de risico's in de samenleving, en houden ze de verdeling van kosten en winsten tussen hun klanten en zichzelf als instelling in balans. Het principe 'de vervuiler betaalt' in het kader van voorzorg legt bij de nucleaire bedrijven minstens de verplichting een omniumpolis aan te gaan die alle risico's voor hun activiteiten dekt. Als de bewering van de pleitbezorgers van atoomenergie over "verwaarloosbare atoomrisico's" (na Fukushima aangepast

tot "draagbare atoomrisico's") waarachtig zou zijn, dan zou ook de verzekeringssector graag delen in de winstpot. Welke verzekeraar ter wereld ontloopt premies voor het dekken van verwaarloosbare (draagbare) risico's? Maar beloften en leugens wiegen die ervaren experts uit de verzekeringssector niet in slaap om te ontwaken in een nachtmerrie. De wereldwijd vervlochten verzekeringswereld is niet bereid zijn eigen leven te vergooien en weigert een omniumverzekering voor kernenergie aan te bieden. Dat was in het verleden zo en dat zal in de toekomst niet anders zijn, met of zonder Fukushima.

Iemand die atoomrisico's afwijst onredelijk noemen, getuigt van kwaadaardigheid of domheid. Een verstandige burger die redelijk denkt en handelt, wijst kernrisico's af. Mensen, gezinnen en bedrijven zijn vertrouwd met het schatten en waarderen van de risico's die ze veroorzaken. Afhankelijk van hun bereidheid zelf risico te dragen, betalen ze premies aan een verzekeraar om persoonlijke schade te beperken als het risico zich manifesteert. Bij een brandverzekering voor een woning betaalt de eigenaar vrijwillig een jaarlijks bedrag. De eigenaar hoopt van de verzekeraar nooit geld te moeten ontvangen, want dan blijft zijn woning van brand gespaard. Het verwachte financiële resultaat van dit proces van risicoschatting, -waardering en beheer, is negatief voor iedere klant van de verzekeraar. Toch is iedere redelijke burger klant en bereid tot het betalen van een risicopremie. Burgers die atoomenergie afwijzen als een valabele oplossing, gebruiken dezelfde rationele logica: bereid zijn om jaar na jaar een klein financieel verlies te boeken (afzien van elektriciteit tegen frauduleus lage prijzen) om erge gevolgen te vermijden die atoomrisico's veroorzaken. Het IEA, en de energieadministraties en politici in zijn zog, brandmerken dit redelijk gedrag als een "op te ruimen hinderpaal" maar zoude beter lessen trekken uit dat redelijke gedrag van de verstandige burger dan het te bestrijden. Want de verantwoordelijkheid van de politiek is na te gaan wanneer een verzekering moet worden opgelegd om de gemeenschap te beschermen tegen risicovol gedrag van vrijbuiters. Een voorbeeld is de verplichte autoverzekering. Omdat atoomrisico's nergens ter wereld een verzekering kunnen krijgen, is de enige overblijvende zekerheid tegen catastrofes de volledige stopzetting van de atoomenergie. Een automobilist die nergens een verzekering kan krijgen, verliest ook zijn rijbewijs.